

Antyk wiecznie
żywy, czyli
o sztuce
klasycyzmu

Klasycyzm:

- Styl w sztuce kontrastujący z epoką baroku
- Utrwalił się po odkryciu Herkulanum (1711) i Pompei (1748) i zainteresowaniu klasyczną sztuką grecką i rzymską.

Ślady antyku w architekturze

Przyjrzyj się uważnie budowlom antycznym i budowlom powstałym w XVIII i XIX wieku.

Wskaż, jakie elementy architektury antycznej stosowano w budowlach klasycystycznych.

Panteon w Rzymie, II w. n.e.

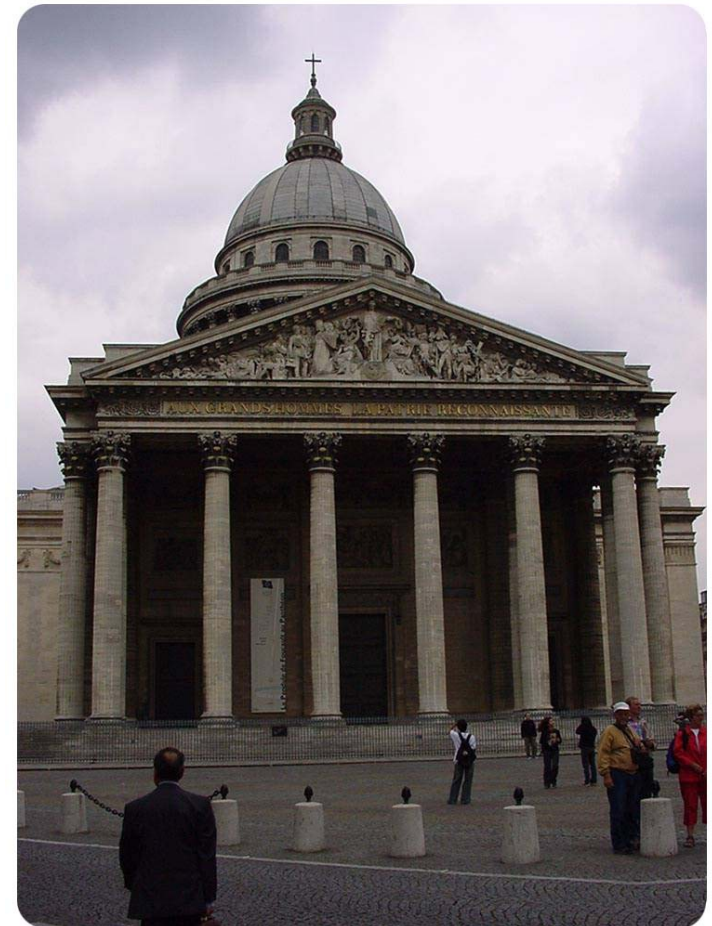

Kościół św. Genowefy
w Paryżu, od 1757 r., zwany francuskim
Panteonem

1. Która z budowli należy do świata starożytnego, a która reprezentuje sztukę klasycystyczną?
2. Jakie elementy architektury antycznej zastosowano w budowlu klasycystycznej?

Ateny, Partenon, V w p.n.e

Partenon (rekonstrukcija)

Kościół św. Magdaleny w Paryżu, 1804-1845

Która z budowli należy do świata starożytnego, a która reprezentuje sztukę klasycystyczną?

Jakie elementy architektury antycznej zastosowano w budowli klasycystycznej?

Świątynia Westy w Rzymie, VI w. p.n.e

Świątynia Sybilli w Puławach, 1798-1801

Porównaj obie budowle, wskaż podobne elementy architektoniczne .

Łuk Konstantyna Wielkiego w Rzymie, 312 – 315 r.

Łuk Triumfalny w Paryżu, 1806-1836

Porównaj obie budowle, wskaż
cechy wspólne.

Kapitol w Waszyngtonie, 1793- 1867

Brama Brandenburska, 1789-1794

Belweder, 1818-1822

Łazienki Królewskie, Pałac na Wodzie, 1775-1788

Antonio Corazzi ,
Teatr Wielki w Warszawie, 1825-1833

Podsumowanie:

- architekci wzorowali się na budowlach greckich i rzymskich, a także na niektórych budowlach renesansowych,
- budowle wznoszono – wzorem starożytności – na planie prostokąta albo koła, wyposażano w kolumnady i kolumnowe portyki,
- cechuje je szlachetność proporcji, spokój i umiar w dekoracji

Ślady antyku w rzeźbie

- W jaki sposób upodobanie sztuki antyku przejawiało się w rzeźbie klasycystycznej?
- Zapamiętaj nazwiska dwóch wielkich rzeźbiarzy klasycyzmu.
- Jakie ich dzieła znajdują się w Polsce?

Rzym, pomnik Marka Aureliusza, 166 r. n.e

Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego w Warszawie przed Pałacem Prezydenckim, Berthel Thorvaldsen, 1832

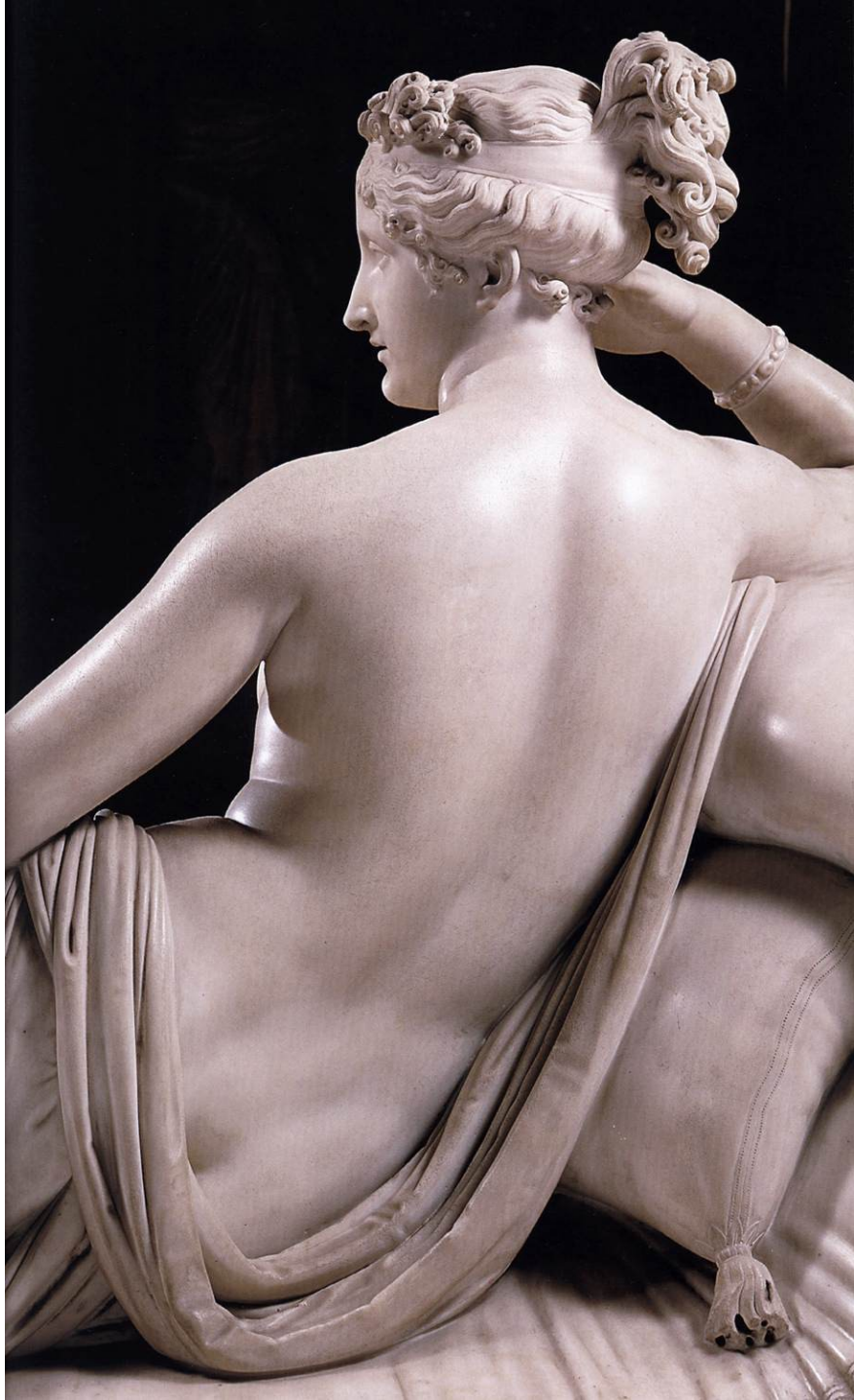

Antonio Canova, Paulina Borghese
1804-1808

Antonio Canova, Paulina Borghese

Wyraźna inspiracja rzeźbą antyczną:

- profil twarzy naśladujący rysy znane
- z antycznych posągów bogiń
- greckie uczesanie
- nagość

Antonio Canova, Henryk Lubomirski jako Amor, 1786, Łańcut

Rzeźba powstała na zlecenie księżnej Izabeli z Czartoryskich Lubomirskiej. *Henryk Lubomirski jako Amor* powstał z inspiracji rzeźbą antyczną i przedstawiony został jako stojący nagi Amor wsparty o łuk.

Antonio Canova, Tezeusz z centaurem, 1804-19

Bertel Thorvaldsen, Mikołaj Kopernik, 1828-1830

Rzeźba - podsumowanie

- Artyści dążyli do ukazywania ludzi pięknych i szlachejnych
- Jeśli tematem dzieła nie było antyczne bóstwo, lecz człowiek współczesny, ubierano go w antyczny kostium albo obnażano.
- Rzeźby tego okresu cechuje spokojna forma o płynnych i miękkich liniach.

Malarstwo

Przysięga Horacjuszów, Jacques Louis David,
1784

Jacques Louis David, Przysięga Horacjuszów

- Obraz uznany za manifest klasycyzmu w malarstwie
- Temat wzięty z historii starożytnej, przedstawia scenę przysięgi przed walką
- W okresie przed Wielką Rewolucją Francuską obraz odczytywano jako pochwałę cnót wierności i męstwa
- Kompozycja zamknięta
- Dla oddania iluzji przestrzeni wykorzystano perspektywę linearną
- Rysunek przeważa nad kolorem
- Postacie przypominają malowane posągi

Jacques-Louis David,
Portrait of Madame Récamier, 1800

Jacques-Louis David, Portret pani Récamier

- W obrazie widać wyraźne nawiązania do antyku: pompejański podnózek i świecznik, rzymska sofa, antyczne uczesanie, swobodnie układająca się szata, bosa stopy.
- Typowa kompozycja klasyczna – idealna harmonia elementów.

Główne zasady sztuki klasycystycznej - podsumowanie:

1. **Spokój jest szlachetniejszy niż ruch**
(a więc statyka ma przewagę nad dynamiką)
2. **Kształt w dziele (tzn. rysunek) ma wyższość nad barwą**, ponieważ kształt jest dziełem umysłu, a barwa wyrazem uczucia.
3. **Idealizm ma przewagę nad realizmem.**
Przedstawiając realną postać należy ujmować ją w najszlachetniejszych proporcjach, nawet odbiegając od prawdy.
4. **W architekturze należy wzorować się na budowlach starożytnych.**

Fronton – trójkątne albo półokrągłe zwieńczenie elewacji budowli, okna, z polem środkowym gładkim albo wypełnionym rzeźbą. Pole wewnętrzne nosi nazwę **tympanonu**.

Kolumnada - rząd lub kilka rzędów kolumn połączonych belkowaniem, który otaczał budowle antyczne, najczęściej świątynie.

Attyka – górny element budynku w postaci ścianki, balustrady lub rzędu sterczyn osłaniający dach, stosowana od starożytności.

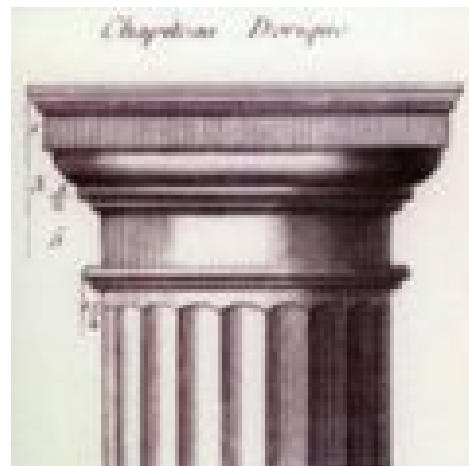

Portyk – otwarty ganek kolumnowy, który poprzedza wejście.

Kapitel (głowica) to najwyższa, wieńcząca część kolumny.

Gzyms - pozioma, zwykle profilowana listwa wystająca przed lico muru, pełni funkcję praktyczną lub/i ozdobną.

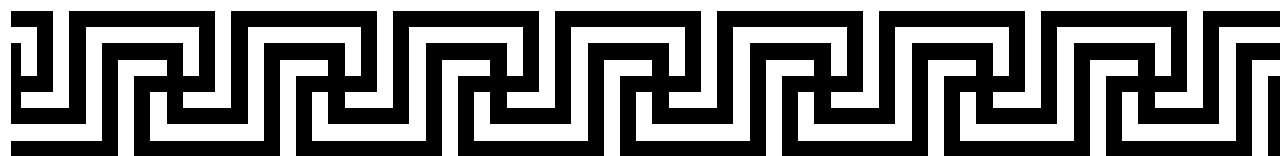
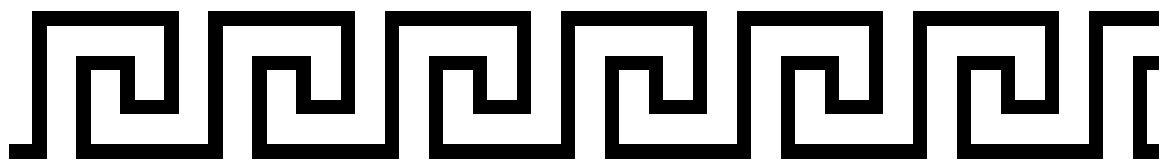

Pilaster - płaski filar przyścienny, nieznacznie występujący przed lico ściany.

Meander - element dekoracyjny stosowany w architekturze, rzeźbie, malarstwie.

Palmeta - dekoracyjny motyw w kształcie stylizowanego liścia palmy.

KLASYCYZM

ARCHITEKTURA

- naśladownictwo architektury antycznej;
- stosowanie najczęściej planu prostokąta;
- charakterystyczne budowle: pałace, budowle użyteczności publicznej;
- detale: kolumny, trójkątne tympanony, portyki, kolumnady;

RZEŻBA

- idealizacja modelu, naśladownictwo mistrzów antyku;
- kompozycja statyczna, prostota, elegancja;
- pomnik, łuk triumfalny;

MALARSTWO

- inspiracja rzeźbą, wyraźne podkreślenie kształtu postaci i przedmiotu;
- idealizacja modelu, stylizacja na antyk;
- kompozycje statyczne;

Teatr Wielki
w Warszawie